Tebbet Sûresi

Ömer Faruk

16 Eyl, 2019

https://ilimvecihat.com

1- Ebu Leheb'in iki eli helak olsun. Ve o (Ebu Leheb) helak oldu da.

2- Malı ve elde ettiği şeyler ona fayda sağlamadı (onu kurtaramadı).

3- Lehebî olan bir ateşe girecektir.

4- O odun toplayıcısı karısı da (onunla birlikte bu ateşe girecektir).

5- Boynunda mesedten bir ip olacaktır.

Bu sûre müfessirlerce daha çok "Mesed Sûresi" diye isimlendirilmiştir. Hicretten önce inmiş, Mekkî bir sûredir.

Bismillâh ve'l-Hamdu lillâh ve's-Salâtu ve's-Selâmu Alâ Rasûlillâh.

Sûrenin iniş sebebiyle ilgili birkaç rivayet zikredilmiştir. Bunlardan en meşhur olanı Buhari ve Müslim *(rahimehumallah)*'ın rivayet ettikleri, İbn Abbas *(radiyallahu anhu)*'nun şu söyledikleridir: *"Yakınlarını uyar."* [1] ayeti inince Nebi *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Safa tepesine çıkıp *"Ey Fihroğulları! Ey Adiyyoğulları!"* diye Kureyş kabilelerine seslenmeye başladı. Ve böylelikle toplandılar. Onlardan gelemeyen kimse, bu çağrı nedir, diye bakması için yerine başkasını gönderdi. Ebu Leheb ve Kureyş gelmişti. Nebi *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle dedi: *"Ne dersiniz; şayet size şu vadinin arkasında size saldırmak isteyen atlıların olduğunu haber versem bana inanır mısınız?"* Onlar da "*Evet. Biz senden sadece doğru gördük*." dediler. Nebi *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle dedi: *"Şüphesiz ki ben, şiddetli bir azabın öncesinde sizin için bir uyarıcıyım!"* Ebu Leheb de şöyle dedi: "*Geri kalan hayatın hüsrana uğrasın!* [2] *Bizi (Kureyş büyüklerini) bunun için mi topladın!?*" Bunun üzerine bu sûre indi.

1. AYET İLE İLGİLİ MESELELER:

a) Sûrenin kendisiyle isimlendirildiği "Tebbet" kelimesi mealden de anlaşılacağı gibi, helak olma, hüsrana uğrama, zarar etme anlamını içeren bir kelimedir.

b) Ebu Leheb'in iki elinden kasıt, onun zatıdır/kendisidir. Ondan ayağıyla, gözüyle, kulağıyla veya başka bir azasıyla söz edilmeyip eliyle anılmasının nedeni, ister hayır olsun ister şer olsun, fiillerin genelinin el ile yapılmasından, çoğunlukla elin amel işleyen olmasından ötürüdür. Örneğin; *"İnsanların ellerinin yaptıkları sebebiyle karada ve denizde fesat ortaya çıktı."* [3] Ayetinde "*insanların yaptıkları*" ifadesinin yerine "*ellerinin yaptıkları*" ifadesinin kullanılması da yine bu sebepledir.

c) Ebu Leheb, Rasûlullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)*'in öz amcasıdır. İsmi Abduluzza'dır. Yüzü parlak olduğu için insanlar ona Ebu Leheb künyesini vermişlerdi. Zira Leheb; adeta bir dil gibi ateşin tutuşması nedeniyle ateşten yükselen alev anlamına gelir.

Ebu Leheb, Rasûlullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)*'e çok eziyet etmiştir. Nebi *(sallallahu aleyhi ve sellem)* insanları tevhide davet etmek için bir yere gittiğinde işini gücünü bırakıp onu takip eder ve onu taşlardı, bu sebeple ayakları kanardı. Davet ettiği insanlar arasında, "*Ey İnsanlar! Bu, benim kardeşimin oğludur. Bunu en iyi tanıyan benim. Bu bir yalancıdır, Allah adına yalan konuşuyor*." diyerek insanları iman etmekten alıkoymaya çalışırdı.

Ebu Leheb gibi imandan alıkoyan Allah düşmanları hep olagelmiştir ve Allah'ın değişmez kanunu gereği bugün de mevcutturlar. Bugünün Ebu Lehebleri modern zamanın imkânlarını değerlendirerek bu noktada atalarından çok daha aktif ve daha geniş çalışmaktadırlar. İnterneti, sosyal medyayı, fesat yuvası okulları, açık, süslü ve genç kadın çalışanları kullanarak, gazeteler, dergiler, haberler, diziler, filmler, TV ve pano reklamları ile şirke, küfre, harama, fıska, fücura, ahlaksızlığa, edepsizliğe davet etmekte; tevhid ehli olan, şirki tanıyan, imanlı, ahlaklı ve edepli bir neslin/toplumun yetişmesine engel olmaktadırlar. Yine bugünün Ebu Lehebleri, İslam davetçileri insanları tevhide, demokrasi gibi kayıtsız şartsız egemen olarak Allah *(celle celaluhu)*'yu kabul etmeyen sistemlerin şirk ve fesat sistemleri olduğuna, bunların reddedilmesi ve yok edilmesi gerektiğine davet edemesinler, bu yönde çalışmalarını ilerletemesinler ve ileride bu sistemlere karşı ayaklanamasınlar diye onları takibe alarak rahatsız etmekte, korkutmakta, onları hapsetmekte ve birçok yerde onları işkenceye tabi tutmaktadırlar. Müslümanlar küçük bir toprak parçasına dahi sahip olup da orada Allah *(celle celaluhu)*'nun şeriatıyla hükmetmesinler diye onlarla savaşta çok büyük harcamalar yapmaktadırlar.

2. AYET İLE İLGİLİ MESELELER:

a) Bilindiği üzere, mal insana fayda verir; birine bir düşman musallat olsa ve kendisini rahat bırakması için "*sana şunu vereyim, şu kadar vereyim*" deyip vadettiğini verse kurtulabilir. Hastalandığında, acıktığında malıyla faydalanır. Lakin ölümden sonra ise mal fayda vermeyecektir.

b) Birçok müfessir "*elde ettiği şeyler*" diye tercüme ettiğimiz "mâ kesebe" ifadesinden kastın, çocukları olduğunu söylemişlerdir. Ebu Leheb'in üç oğlu vardı. Bunlardan ikisi Mekke fethedildiğinde Müslüman olmuştu. Uteybe adındaki oğlu ise Müslüman olmamıştı. Rasûlullah *(sallallahu aleyhi ve*

sellem)'in kızı Ümmü Gülsüm Uteybe ile evliydi. Diğer kızı Rukiyye ise sonradan Müslüman olmuş olan Utbe adındaki oğluyla evliydi. Bu sûre inince Ebu Leheb bu iki oğluna; "*Eğer Muhammed'in kızlarını boşamazsanız benim başımla sizin başınız haramdır (bir daha sizinle görüşmem)*" dedi ve onlar da boşadılar. Uteybe, babasıyla birlikte Şam'a doğru yolculuk edeceği zaman Rasûlullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)*'in yanına geldi ve "*Ey Muhammed! (Necm Sûresi'nin 1. ve 8. ayetlerine atıf yaparak) Düştüğü zaman yıldızı ve (sana) yaklaşan ve daha da çok yaklaşanı (Cibrili) inkâr ediyorum.*" dedi. Sonra Nebi *(sallallahu aleyhi ve sellem)*'in önüne tükürdü ve kızını boşadı. Bu durum karşısında Nebi *(sallallahu aleyhi ve sellem)* gazaplandı ve ona şöyle beddua etti: "*Allah'ım! Ona köpeklerinden bir köpeği musallat et.*" Ve yolda ona bir aslan musallat oldu.

Doğru olan, bu ifadenin sadece çocuklarıyla sınırlandırılmayıp bunun yanı sıra kazandığı malını, şanını, şerefini, konumunu da kapsayan genel bir ifade olmasıdır.

c) Malının ve elde ettiği şeylerin fayda vermemesi durumu ölümden sonra gerçekleşecek bir durum olmasına rağmen daha hayattayken "*Ona malı ve elde ettiği şeyler fayda sağlamadı*" diye geçmiş zaman fiilinin kullanılmasının sebebi, sanki bunların fayda vermemesi önceden tahakkuk etmiş gibi bu haberin (yani fayda vermeyeceği haberinin) kesinlikle gerçekleşeceğini belirtmek içindir.

3. AYET İLE İLGİLİ BİR MESELE:

Önceden de söylediğimiz gibi Leheb; adeta bir dil gibi ateşin tutuşması nedeniyle ateşten yükselen alev anlamına gelir ve insanlar ona yüzü parlak olduğu için Ebu Leheb demişlerdir. Lakin bu ayetinde Allah *(celle celaluhu)*, onun lehebî olan bir ateşe gireceğini haber vererek künyesiyle akıbeti arasında bir münasebet kurmuş, buna dikkat çekmiştir.

4. AYET İLE İLGİLİ BİR MESELE:

Ebu Leheb'in karısının ismi Avrâ, künyesi Ümmü Cemîl'dir. Ebu Süfyan'ın kız kardeşidir. Kureyş kadınlarının ileri gelenlerinden idi.

5. AYET İLE İLGİLİ BİR MESELE:

Mesed: Sıkıca bükülmüş, sert, kaba bir lif demektir.

4 ve 5. AYETLER İLE İLGİLİ BİR MESELE:

Allah *(celle celaluhu)* Ebu Leheb'in karısını odun taşıyıcısı olarak nitelendirmiştir. Çünkü bu kadın, boynuna mesedten bir ip koyup çöle gider, odun ve diken toplayıp bunları bu iple bağlar, bunları taşır ve akşam vakti Rasûlullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)*'in geçtiği yola dağıtırdı. Kureyş kadınlarının eşrafından olmasına rağmen boynunda bir iple çöle giderek ve güçlükle bunları toplayıp taşıyarak aslında kendisini aşağılıyordu. Ama kocası gibi Nebi *(sallallahu aleyhi ve sellem)*'e eziyet etmek için bunu yapma seviyesizliğinde bulunabiliyordu. Saîd b. Müseyyeb *(rahimehullah)* şöyle demiştir: "Bu kadının değerli bir kolyesi vardı. Dedi ki: '*Bunu satıp parasını Muhammed'e düşmanlıkta harcayacağım.*' "[4] Bu kadın kendisi ve kocası hakkında inen bu sûreyi işitince elinde bir taşla Rasûlullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)*'in bulunduğu yere doğru gitti. O sırada Nebi *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Ebubekir *(radiyallahu anhu)* ile birlikte Kâbe'nin yanında oturuyordu. Ona yaklaştığında Allah *(celle celaluhu)* onu görmesini engelledi ve sadece Ebubekir *(radiyallahu anhu)*'yu gördü. Dedi ki: "*Ey Ebubekir! Arkadaşının beni hicvettiği (yerdiği) bana ulaştı. Allah'a yemin olsun ki eğer onu bulsaydım bu taşla onun yüzüne vururdum.*" Ve şöyle bir şiir okudu: "*Müzemmeme* [5] *isyan ettik. Bu işini reddettik. Dininden nefret ettik.*" Sonra dönüp gitti.

İşte Allah *(celle celaluhu)*, küfründe ve düşmanlığında kocasına yardımcı olan bu kadının Rasûlullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)*'e eziyet etmek için odun taşıma fiiline dikkat çekerek, cehennemde ise kocasına odun taşımak suretiyle azabının artmasına yardımcı olacağına işaret etmiştir. Ve nasıl ki o, Nebi *(sallallahu aleyhi ve sellem)*'e zarar verme niyetiyle boynuna mesedten bir ip koyup çöle gidiyordu ise, melekler de onun boynuna yine böyle bir ip koyacak ve bu iple onu cehennemin tepesine yükseltip sonra da cehennemin en altına atacaklardır. Ve bu hep böyle devam edecektir.[6] Zira karşılık, amelin cinsine göredir. -Örneğin- şu hadislerde de amelin cinsine göre karşılık verilmesi söz konusudur: *"Kim zor durumda olan birinin işini kolaylaştırırsa Allah da ona dünya ve ahirette kolaylık sağlayacaktır. Kul, kardeşinin yardımında olduğu sürece Allah da onun yardımındadır." "Rahmet edin ki merhamet olunasınız." "Affedin ki mağfiret olunasınız." Kıyamet günü kibirli olanlar zerreler gibi haşrolunur ve insanlar ayaklarıyla onlara basarlar."*

Son olarak; bu sûre, Rasûlullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)*'in peygamberlik iddiasının hak olduğunu, Kur'an'ın Allah *(azze ve celle)*'den gelen bir vahiy olduğunu gösteren bir delildir. Zira Allah *(celle celaluhu)* ilk ayetin birinci cümlesinde Ebu Leheb'e beddua etmiş, ikinci cümlesinde ve 2. ve 3. ayetlerde bu bedduaya icabet edildiğini, onun kesin olarak bilfiil hüsrana uğradığını ve uğrayacağını, yani kalbinin mühürlendiğini, artık iman etmeyip küfür üzere öleceğini ve sonra da ebedi cehennemlik olacağını bildirmiş, son iki ayette karısının da durumunun böyle olduğunu haber vermiştir. Ve

gerçekten de Ebu Leheb ve karısı küfür üzere ölmüşlerdir. Hâlbuki bunlar kendileri hakkında inen bu ayetleri işitmişlerdi ve zanlarınca Rasûlullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)*'in -haşa- yalancı olduğunu ortaya çıkarmak için görünürde ona iman ettiklerini söyleyebilirlerdi. Lakin Allah *(celle celaluhu)* böyle yapmalarını dilemedi. Ve Ebu Leheb Bedir Savaşı'ndan yedi gece sonra bir hastalık sebebiyle öldü. Cesedi çok kötü kokmuştu. Şerefine leke gelmesin diye yakınları bir çukur kazıp kokudan kendisine yaklaşamadıkları için tahtalarla cesedini itekleyerek çukura düşürmüş ve taş ve toprakla üstünü örtmüşlerdir.

Ve'l-Hamdu lillâhi Rabbi'l-Âlemîn

---

[1] Şuarâ Sûresi 214

[2] Bu sözün aslı şöyledir: تَبًّا لَكَ سَائِرَ الْيَوْمِ

[3] Rûm Sûresi 41

[4] Said b. Müseyyeb'in sözü burada bitti.

[5] "Müzemmem" yerilmiş anlamına gelmektedir. Kureyş kâfirleri Nebi *(sallallahu aleyhi ve sellem)*'e "Muhammed" yerine Müzemmem diyerek ona sövüyorlardı.

[6] Bkz: Tefsîru'l-Kur'ani'l-Azîm, İbn Kesîr.